

Ilmiy amaliy jurnal

№ 7 (9)
2026

YANGI O'ZBEKISTON IQTISODIYOTI

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

MIRZO ULUG‘BEK NOMIDAGI
O‘ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETI

YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI

7

ISBN 978-9943-5256-3-4

Toshkent – 2026

MUNDARIJA

Umarov A.T. Mintaqalarni barqaror rivojlantirish strategiyasini shakllantirishning konseptual asoslari..... **7**

Хошимов П.З., Эгамназарова Г.Ш. Ўзбекистонда атроф-муҳитни муҳофаза қилишнинг иқтисодий ва ҳуқуқий асослари..... **13**

Raxmatova F.Y. To‘qimachilik sanoatida yashil investitsiyalar va resurs samaradorligini oshirish yo‘nalishlari..... **19**

Ergasheva A.F. Milliy hunarmandchilik brendlarini ilgari surishda raqamli marketing vositalaridan foydalanish..... **22**

Rahimova N.A. Inson resurslarini boshqarishda Big Data va HR analitikaning samarodorlikka ta’siri..... **25**

Эгамназарова Г.Ш. Аҳоли ўсишининг CO_2 эмиссияси, ресурслар истеъмоли ва уларнинг иқтисодий барқарорликка таъсири..... **28**

Хасанов У.Ю. Кибержиноят рискларини бошқариш амалиётининг концептуал асосларининг ривожланиши..... **33**

Алимухамедов Ш.Р. Божхона тўловларини ундиришда божхона қийматини аниқлашнинг ўрни..... **38**

Сапаров И.Х. Маҳаллий бюджетлар харажатлари ижросининг самарадорлигини ошириш масалалари (Тошкент вилояти мисолида)..... **43**

Shaydulov Sh.Sh. Surxondaryo viloyatida elektron tijorat rivojlanishiga ta‘sir etuvchi omillar tahlili **57**

Abdulxakimov Z.T. Dunyo zargarlik sanoatini rivojlanishining bugunki kundagi xolati..... **60**

Ibragimova G.S. Ta’lim sifatini oshirishda boshqaruv tizimining iqtisodiy samaradorligini rivojlantirish..... **65**

Davronova N., Abdulxakimov Z.T. Kaydzen konsepsiyasining nazariy va uslubiy asoslari..... **69**

Isaqov A.T. Fermer xo‘jaliklarida agroresurslardan foydalanish samaradorligini oshirish istiqbollarini prognozlash..... **73**

Berdimurodov U.S. Agrosanoat majmuasida klaster tizimini tashkil etish va rivojlantirishning iqtisodiy mexanizmlari..... **76**

Хусанбоева Т.М. Цели и задачи преподавания экономических дисциплин в системе высшего образования..... **82**

Alimov N.H. Global adolat kodeksi va global adolat reytingini (indeksini) joriy qilish yo‘llari..... **86**

Umurzaqova I.S. “Investitsiyalar taqsimoti va samaradorlik paradoksi: O‘zbekiston tarmoqlari misolida stoxastik chegara (SFA) va kvadrant tahlili”..... **92**

Safarova Y.A. Iqtisodiy o‘sishning infratuzilmaviy omillarining ta’sir mexanizmlarini baholash.... **101**

Eshqulova N.N. Mamlakat makroiqtisodiy barqarorligini ta’minlashda eksport va importning geografik diversifikatsiyasining ahamiyati..... **108**

Nabiyev A.K. O‘zbekistonda raqobatchilik muhitini shakllantirish va monopoliyaga qarshi qonunchilik..... **115**

Ketmanov A.M. Kichik biznesni moliyaviy resurslarni shakllantirish yo‘nalishlari..... **121**

Мурадов Б.А. Жаҳон мамлакатларида темир йўл транспортини инновацион ривожлантириш тажрибаси..... **125**

Jo‘rayeva M.Z. O‘zbekiston mintaqalarida yashil investitsiyalar va barqaror rivojlanish o‘rtasidagi bog‘liqlik tahlili..... **131**

Qodirov H.M. Adir hududi ekotizimlarini boshqarishda intensiv sug‘orish tizimini joriy etish..... **136**

Jo‘rayeva M.A. Kichik biznes subyektlariga jalb etilgan investitsiyalarni raqobatbardoshlik transmissiya mexanizmi va uni baholash uslubiyoti (Andijon viloyati misolida)..... **143**
Muhsinova F.A. Raqamli texnologiyalarning inson resurslarini boshqarishdagi o‘rni va innovatsion yondashuvning nazariy jihatlari..... **151**
Kamoldinova N.A. Kichik biznesda ayollar bandligining ahamiyati..... **157**
Xamrayeva S.I. Raqamli iqtisodiyot sharoitida xalqaro savdoning transformatsiyasi va iqtisodiy rivojlanishga ta’siri..... **161**
Dadaboyeva M.M. Andijon viloyatida kichik biznes eksportining hozirgi holati va rivojlanish tendensiyalari..... **166**
Xakkulov A.U. Tijorat banklarida foiz risklarini baholashning nazariy va metodologik asoslari..... **171**
Allasheva N.A. Zamonaviy globallashuv sharoitida moliyaviy risklar va ularni boshqarish strategiyalari..... **179**
Atoyev N.R. Yangi industrial mamalakatlar: Chili va Singapur modeli tahlili va ularni O‘zbekistonda qo‘llash imkoniyatlari..... **182**
Yangiboev R.B. O‘zbekiston bank tizimi likvidliligiga ta’sir etuvchi omillarining empirik tahlili.... **190**
Nazarov J.R. Yashil iqtisodiyot: O‘zbekistonning barqaror kelajagiga yo‘l..... **198**
Qo‘zieva N.N. Tijorat banklarida mijozlar bazasini shakllantirishning nazariy asoslari..... **202**
Wang Jiahao Исследование по вопросам совместного развития индустрии электронной коммерции между Пекином и Ташкентом в рамках «Цифрового Шелкового пути»..... **207**
Qurbanov U.E. O‘zbekiston Respublikasi hududlari kesimida aholi daromadlarining iqtisodiy tahlili..... **216**
Abduvaxidova N.A. O‘zbekistonda barqaror turizmni rivojlantirishda raqamli texnologiyalar va innovatsion yondashuvlar..... **221**
Murodov O.U. Sanoat korxonalarida resurslardan samarali foydalanish jarayoniga ta’sir etuvchi omillar..... **225**
Xasanov S.Q. “To‘qimachilik sanoati korxonalari raqobatbardoshligini oshirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlari..... **229**
Kabilov O.X. Paxta va g‘alla urug‘liklarini tayyorlovchi korxonalar faoliyatiga ta’sir etuvchi omillar **234**
Pirmanov O.B. Oliy ta’lim tizimi raqamli ekotizimini shakllantirishdagi tizimli muammolar va boshqaruvdagi uzilishlar tahlili..... **238**

road transforms quality and quantity of innovation in member countries and China[J]. Economic Analysis and Policy, 2026,90 1582-1606.
4. Xinhua Z ,Hong L. The Research on the Cooperation Mechanism and Implementation Path of China-ASEAN Digital Economy under the "Digital Silk Road" Framework[J]. Journal of International Social Science, 2026, 3 (3): 73-76.
5. He Yuanchuang. China and Saudi Arabia jointly build the “Digital Silk Road”: current situation, challenges and paths [J]. China-Arab Science and Technology Forum (Chinese and English), 2026, (2):7-13.
6. Wu Qian, Hu Yongquan. Research on the synergistic development path of my country's digital economy and digital Silk Road [J]. China Business Review, 2025, 34 (21): 1-4.
7. Hu Jing. Research on the impact of cross-border e-commerce on China's foreign trade under the background of the digital Silk Road [J]. China Management Informationization, 2025, 28 (3): 97-100.
8. Wang Z. An Empirical Study of the Impact of the Digital Silk Road on Foreign Trade between China and Countries along the Route - A Quasi-Natural Experiment Based on Silk Road E-Commerce International Cooperation[J]. Journal of Applied Economics and Policy Studies, 2024, 7 (1): 6-17.
9. Yebin W, Huiyu G, Haijun W. The digital silk road and trade growth – A quasi-natural experiment based on silk road E-commerce[J]. Research in International Business and Finance, 2024, 67 (PB).
10. Chen Fujiong, Liu Ye, Cheng Dazhong. Cross-border e-commerce promotes the construction of the "Digital Silk Road": opportunities, challenges and strategies [J]. Northern Finance, 2021, (5):11-16.

UDK: 331.2

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI HUDUDLARI KESIMIDA AHOLI DAROMADLARINING IQTISODIY TAHLILI

ЭКОНОМИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ДОХОДОВ НАСЕЛЕНИЯ В РАЗРЕЗЕ РЕГИОНОВ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН

ECONOMIC ANALYSIS OF HOUSEHOLD INCOMES ACROSS THE REGIONS OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN

Qurbanov Ulug‘bek Erkinovich
Yoshlar ishlari bo‘yicha dekan o‘rinbosari
Iqtisodiyot fakulteti O‘zbekiston Milliy universiteti
Toshkent shahar Olmazor tumani universitet ko‘chasi

Annotatsiya

Mazkur maqolada O‘zbekistonda aholi daromadlarining hududlar kesimida shakllanishi va o‘zgarish dinamikasi iqtisodiy jihatdan tahlil qilingan. Tadqiqotda hududlar bo‘yicha aholi umumiy daromadlari, aholi jon boshiga to‘g‘ri keladigan daromadlar hamda ularning o‘sish sur’atlari o‘rganilgan. Shuningdek, hududlar o‘rtasidagi daromadlar tafovuti va unga ta’sir etuvchi asosiy iqtisodiy omillar baholangan. Tahlil natijasida aholi daromadlari bo‘yicha hududiy nomutanosibliklar aniqlangan va ularni kamaytirishning ustuvor yo‘nalishlari asoslangan. Maqolada hududlarda aholi daromadlarini oshirish va turmush darajasini yaxshilash bo‘yicha amaliy takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so‘zlar: aholi daromadlari, hududiy tafovutlar, aholi jon boshiga daromad, daromadlar dinamikasi, hududiy rivojlanish, turmush darajasi, iqtisodiy tahlil.

В статье проведён экономический анализ формирования и динамики доходов населения в разрезе регионов Узбекистана. В исследовании рассмотрены совокупные доходы населения,

доходы на душу населения и темпы их роста по регионам. Особое внимание уделено различиям в уровнях доходов между регионами и основным экономическим факторам, влияющим на их формирование. В результате анализа выявлены территориальные диспропорции в доходах населения и определены приоритетные направления их сокращения. В статье также разработаны практические рекомендации по повышению доходов населения и улучшению уровня жизни в регионах.

Ключевые слова: доходы населения, региональные различия, доходы на душу населения, динамика доходов, региональное развитие, уровень жизни, экономический анализ.

This article provides an economic analysis of the formation and dynamics of household incomes across regions of Uzbekistan. The study examines total household income, per capita income, and income growth rates by region. Particular attention is paid to regional disparities in income levels and the key economic factors influencing them. The analysis identifies existing regional imbalances in household incomes and determines priority areas for reducing these disparities. The article also develops practical recommendations aimed at increasing household incomes and improving living standards across regions.

Key words: household income, regional disparities, per capita income, income dynamics, regional development, living standards, economic analysis.

Bugungi kunda aholi daromadlarini barqaror oshirish va hududlar o‘rtasidagi ijtimoiy-iqtisodiy tafovutlarni kamaytirish O‘zbekiston iqtisodiy siyosatining muhim yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Aholi daromadlari hududlarning iqtisodiy rivojlanish darajasi va aholi turmush farovonligini baholashda muhim ko‘rsatkich sifatida namoyon bo‘ladi. Hududlarning iqtisodiy salohiyati, bandlik imkoniyatlari, tadbirkorlik muhiti va investitsion faolligidagi farqlar daromadlar hajmiga bevosita ta’sir ko‘rsatadi. Shu sababli aholi daromadlarining hududlar kesimidagi dinamikasini o‘rganish mavjud tafovutlarni aniqlash va ularning sabablarini baholash imkonini beradi. Mazkur maqolaning maqsadi O‘zbekistonda aholi daromadlarining hududiy shakllanishi va o‘zgarish tendensiyalarini iqtisodiy jihatdan tahlil qilishdan iborat. Tadqiqotda aholi umumiy daromadlari, aholi jon boshiga daromadlar hamda ularning o‘sish sur’atlari hududlar kesimida qiyosiy tahlil qilinadi. Olingan natijalar hududlarda aholi daromadlarini oshirish va mavjud iqtisodiy tafovutlarni kamaytirish bo‘yicha amaliy takliflar ishlab chiqish uchun asos bo‘lib xizmat qiladi.

Aholi daromadlarining hududiy shakllanishi va hududlararo tafovutlar masalasi xorijiy hamda mahalliy iqtisodchi olimlar tomonidan keng tadqiq etilgan. Xususan, S. Kuznets, J. Stiglitz va A. Sen ilmiy ishlarida daromadlar taqsimoti, iqtisodiy tengsizlik hamda aholi farovonligiga ta’sir etuvchi omillar nazariy va amaliy jihatdan asoslab berilgan. Jahon banki va BMT Taraqqiyot dasturi (UNDP) tadqiqotlarida esa hududlar o‘rtasidagi daromadlar tafovutini kamaytirish barqaror va inklyuziv iqtisodiy rivojlanishning muhim sharti sifatida baholanadi.

O‘zbekistonda aholi daromadlari, hududiy rivojlanish, bandlik va turmush darajasini oshirish masalalari iqtisodchi olimlar tomonidan keng o‘rganilgan. Biroq hududlar kesimida aholi daromadlarining o‘zgarish dinamikasi, mavjud tafovutlar va ularga ta’sir etuvchi iqtisodiy omillarni kompleks baholash masalalari qo‘shimcha tadqiqotlarni talab etadi. Mazkur maqolada ushbu jihatlarni iqtisodiy-statistik tahlil qilishga alohida e’tibor qaratilgan.

Mazkur tadqiqotda O‘zbekistonda aholi daromadlarining hududlar kesimidagi holati va dinamikasini baholashda iqtisodiy-statistik tahlil usullaridan foydalanildi. Tadqiqot jarayonida statistik ma’lumotlarni guruhlash, taqqoslash, dinamik qatorlarni tahlil qilish hamda o‘sish sur’atlarini hisoblash usullari qo‘llanildi. Hududlar bo‘yicha aholi umumiy daromadlari va aholi jon boshiga daromad ko‘rsatkichlari o‘zaro qiyoslandi. Shuningdek, hududlar o‘rtasidagi daromadlar tafovutini aniqlash maqsadida nisbiy ko‘rsatkichlardan foydalanildi. Tadqiqot uchun O‘zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo‘mitasi ma’lumotlari asosiy axborot manbai sifatida olindi. Olingan natijalar asosida hududiy daromadlar dinamikasi baholanib, mavjud tafovutlarni kamaytirish va aholi daromadlarini oshirish bo‘yicha xulosalar shakllantirildi.

Aholi daromadlarining hududlar kesimidagi o‘zgarishini baholashda aholi jon boshiga to‘g‘ri keladigan umumiy daromad muhim iqtisodiy ko‘rsatkichlardan biri hisoblanadi. Mazkur ko‘rsatkich hududlarda aholi farovonligining o‘zgarishi hamda daromadlar shakllanishidagi hududiy tafovutlarni aniqlash imkonini beradi.

1-jadval

Aholi jon boshiga umumiy daromadlar hajmi (hududlar kesimida, mln.so‘m)

Hudud	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
O‘zbekiston Respublikasi	**2,2**	**2,9**	**3,5**	**4,2**	**4,8**	**5,4**	**6,2**	**7,9**	**9,8**	**11,7**	**12,9**	**15,8**	**18,7**	**21,4**	**25,7**	**29,9**
Qoraqalpog‘iston Respublikasi	1,5	2,0	2,4	2,9	3,3	3,9	4,4	5,7	7,3	8,7	10,0	12,0	14,0	15,6	18,3	20,7
Andijon viloyati	1,8	2,5	2,9	3,8	4,3	4,8	5,6	7,3	9,1	10,8	11,6	13,8	16,8	20,1	24,1	26,3
Buxoro viloyati	2,5	3,5	4,1	5,0	5,7	6,4	7,4	9,6	12,3	14,2	15,8	19,4	22,8	25,3	29,9	35,2
Jizzax viloyati	1,8	2,4	2,9	3,4	4,1	4,8	5,5	7,1	9,1	10,4	11,6	13,9	15,8	17,8	20,1	22,9
Qashqadaryo viloyati	1,9	2,6	3,1	3,7	4,2	4,6	5,5	6,9	8,4	9,9	10,8	12,9	15,3	16,9	19,9	23,5
X’Navoiy viloyati	3,9	5,1	5,5	6,5	7,4	8,8	9,7	12,3	15,3	18,6	21,4	26,5	28,9	33,2	38,5	44,7
Namangan viloyati	1,6	2,2	2,6	3,2	3,6	4,1	4,7	6,3	7,4	8,9	10,1	12,3	14,8	16,1	18,6	21,3
Samarqand viloyati	2,0	2,6	3,0	3,7	4,2	4,6	5,6	7,1	8,7	10,0	11,1	13,6	16,1	17,4	21,2	24,5
Surxondaryo viloyati	1,7	2,5	3,1	3,5	4,1	4,6	5,1	6,5	8,0	9,4	10,2	12,5	15,3	16,8	19,4	22,6
Sirdaryo viloyati	2,2	3,1	3,6	4,5	5,0	5,8	6,8	7,7	9,1	10,8	11,7	13,6	15,4	17,5	20,2	23,3
Toshkent viloyati	2,4	3,3	4,0	4,5	5,2	6,1	6,7	8,5	10,2	12,2	14,0	17,4	19,5	22,3	26,3	29,8
Farg‘ona viloyati	1,7	2,3	2,9	3,4	3,9	4,4	5,0	6,2	7,7	8,8	9,5	12,1	14,7	17,8	19,6	24,6
Xorazm viloyati	2,1	2,8	3,4	4,1	4,6	5,1	5,8	7,6	10,0	11,8	13,0	16,7	20,5	21,3	26,3	31,1
Toshkent shahri	4,5	5,6	6,9	8,3	9,3	10,6	12,3	16,1	19,5	24,8	26,7	31,8	38,4	47,3	62,3	73,9

Manba: O‘zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo‘mitasi ma’lumotlari asosida internet manba: https://stat.uz/uz/rasmiy-statistika/living-standards-2

Jadval ma’lumotlari shuni ko‘rsatadiki, O‘zbekistonda aholi jon boshiga umumiy daromadlar 2010-yildagi 2,2 mln so‘mdan 2025-yilda 29,9 mln so‘mga yetib, qariyb 13,6 barobarga oshgan. Bunday o‘sishga ish haqi va mehnat daromadlarining ortishi, tadbirkorlik faoliyatining kengayishi, bandlikning oshishi hamda aholiga to‘lanadigan ijtimoiy transferlarning ko‘payishi ta’sir ko‘rsatgan.

2025-yilda eng yuqori ko‘rsatkich Toshkent shahrida 73,9 mln so‘mni tashkil etgan. Bunga shaharning yirik iqtisodiy va moliyaviy markaz sifatidagi mavqeyi, yuqori daromadli ish o‘rinlarining ko‘pligi, xizmat ko‘rsatish va tadbirkorlik faoliyatining rivojlanganligi asosiy omil bo‘lgan. Navoiy viloyatida 44,7 mln so‘mlik yuqori ko‘rsatkich esa sanoat, konchilik va yirik ishlab chiqarish korxonalarining rivojlanganligi bilan bog‘liq. Buxoro va Xorazm viloyatlarida esa turizm, xizmat ko‘rsatish, savdo hamda tadbirkorlik faoliyatining rivojlanishi daromadlarning o‘sishiga ijobiy ta’sir ko‘rsatgan.

Aksincha, Qoraqalpog‘iston Respublikasi (20,7 mln so‘m), Namangan (21,3 mln so‘m) va Jizzax (22,9 mln so‘m) viloyatlarida ko‘rsatkichlarning nisbatan past bo‘lishi iqtisodiy faoliyatning ayrim tarmoqlarga yuqori darajada bog‘liqligi, yuqori daromadli ish o‘rinlarining nisbatan kamligi hamda ishlab chiqarish va xizmatlar sektorining hududlar bo‘yicha bir xil rivojlanmaganligi bilan izohlanadi.

Yuqoridagilardan kelib chiqqan holda, hududlar o‘rtasidagi daromadlar tafovuti iqtisodiy salohiyat, bandlik, ish haqi darajasi, tadbirkorlik va investitsion faollikdagi farqlar bilan bog‘liq. Shu sababli daromadi nisbatan past hududlarda yangi ish o‘rinlarini yaratish, kichik biznesni qo‘llab-

quvvatlash va xizmatlar sohasini kengaytirish hududiy daromadlar tafovutini kamaytirishning muhim yo‘nalishlari hisoblanadi.

Daromadlar hajmining o‘zgarishini aniqlash bilan bir qatorda, hududlar bo‘yicha ularning o‘sish sur’atlarini baholash ham muhim ahamiyatga ega. Chunki o‘sish sur’ati hududlarda aholi daromadlarining qaysi tezlikda ortib borayotganini ko‘rsatib, hududiy rivojlanish dinamikasini yanada aniqroq baholash imkonini beradi. Shu nuqtai nazardan, quyidagi jadvalda aholi jon boshiga umumiy daromadlarning hududlar kesimidagi o‘sish sur’atlari tahlil qilinadi.

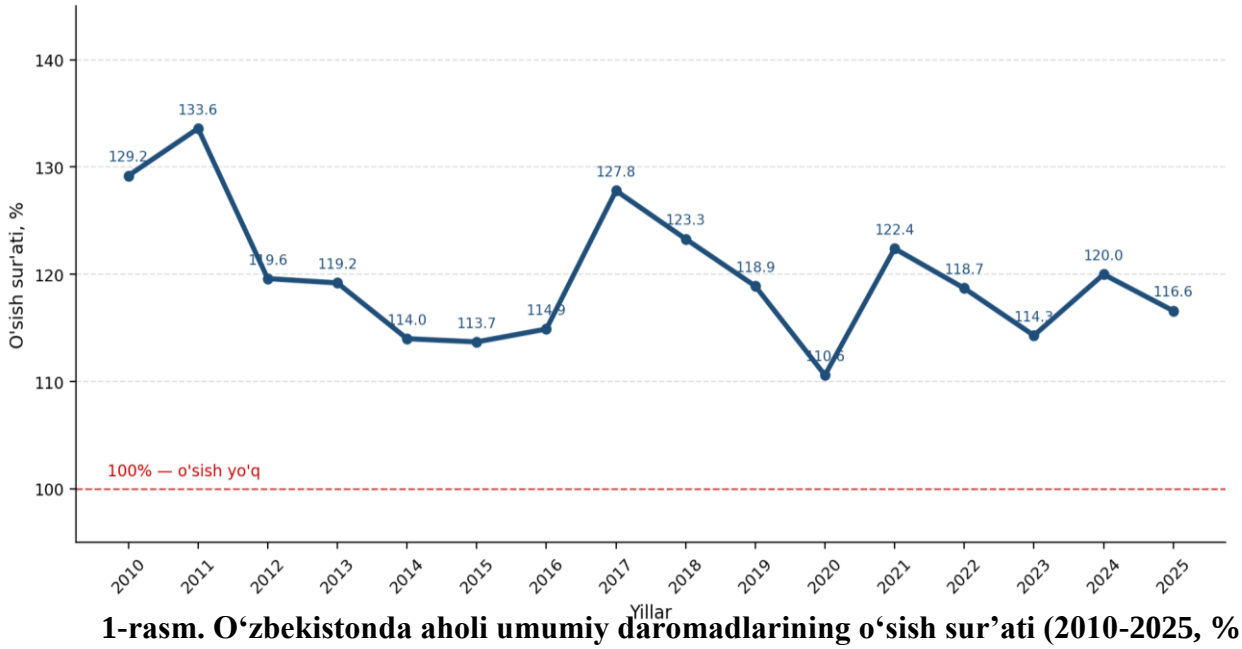

1-rasm. O‘zbekistonda aholi umumiy daromadlarining o‘sish sur’ati (2010-2025, %)

Manba: O‘zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo‘mitasi ma’lumotlari asosida internet manba: https://stat.uz/uz/rasmiy-statistika/living-standards-2

Yuqoridagi grafik ma’lumotlariga ko‘ra, 2010–2025-yillarda O‘zbekistonda aholi umumiy daromadlarining o‘sish sur’atlari ijobiy bo‘lganini, biroq mazkur jarayon davrlar kesimida turlicha kechganini ko‘rsatadi. 2011-yilda o‘sish sur’atining 133,6 foizga yetishi aholi daromadlari shakllanishida ish haqi, bandlik va tadbirkorlik daromadlarining kengayishi bilan izohlanadi. 2012–2016-yillarda o‘sish sur’atlarining nisbatan barqarorlashishi iqtisodiy o‘sishning davom etishi bilan birga, daromadlarning shakllanish jarayoni bosqichma-bosqich barqarorlashganini ko‘rsatadi.

2017-yilda o‘sish sur’atining 127,8 foizgacha oshishi iqtisodiyotda tarkibiy islohotlarning jadallashuvi, ish haqi va bandlikning o‘sishi hamda tadbirkorlik faoliyatining kengayishi bilan bog‘liq bo‘lishi mumkin. 2018–2020-yillarda esa o‘sish sur’atining pasayishi kuzatilib, 2020-yilda 110,5 foizni tashkil etgan. Ayniqsa, 2020-yildagi pasayishda COVID-19 pandemiyasi sababli iqtisodiy faoliyatning cheklanishi, ayrim xizmatlar va tadbirkorlik faoliyatining qisqarishi hamda mehnat bozoridagi vaqtinchalik beqarorlik muhim omil bo‘lgan.

2021-yilda o‘sish sur’atining 122,4 foizgacha tiklanishi iqtisodiy faollikning qayta tiklanishi, bandlikning kengayishi va daromad manbalarining faollashuvi bilan bog‘liq. 2022–2025-yillarda o‘sish sur’atlarining 114,3–120,0 foiz oralig‘ida shakllanishi esa daromadlar o‘sishining saqlanib qolganini ko‘rsatadi. Bunda ish haqi, tadbirkorlik faoliyati, bandlik va transferlar kabi daromad manbalarining o‘zgarishi muhim ahamiyat kasb etgan.

Qisqacha xulosa qilsak, tahlil natijalari aholi daromadlarining nominal o‘sishi uzoq muddatli ijobiy tendensiyaga ega ekanligini ko‘rsatadi. Shu bilan birga, o‘sish sur’atlarining ayrim yillarda pasayishi tashqi iqtisodiy sharoitlar va ichki iqtisodiy faollikdagi o‘zgarishlarning aholi daromadlariga bevosita ta’sir qilishini ko‘rsatadi. Mazkur holat hududlar kesimida daromadlarning shakllanishi va o‘sish sur’atlarini alohida tahlil qilish zarurligini asoslaydi.

Hududlar bo‘yicha aholi daromadlari hajmi tahlil qilinganda, ularning o‘rtacha respublika ko‘rsatkichidan sezilarli darajada farq qilishi kuzatiladi. Mazkur tafovutlarni yanada aniqroq

baholash maqsadida 2025-yilda aholi jon boshiga umumiy daromadlari eng yuqori va eng past bo‘lgan hududlar o‘zaro taqqoslandi. Bunda hududlar ko‘rsatkichi respublika o‘rtacha darajasiga nisbatan ham baholanadi.

2-jadval

Aholi jon boshiga umumiy daromadlari eng yuqori va eng past bo‘lgan hududlarning taqqoslama ko‘rsatkichlari, 2025-yil

Hudud	Aholi jon boshiga umumiy daromad, mln so‘m	Respublika o‘rtachasiga nisbati, %
Toshkent shahri	73,9	246,9
Navoiy viloyati	44,7	149,3
Buxoro viloyati	35,2	117,5
O‘zbekiston Respublikasi	**29,9**	**100,0**
Qashqadaryo viloyati	23,5	78,6
Jizzax viloyati	22,9	76,5
Namangan viloyati	21,3	71,2
Qoraqalpog‘iston Respublikasi	20,7	69,0

Manba: O‘zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo‘mitasi ma’lumotlari asosida internet manba: https://stat.uz/uz/rasmiy-statistika/living-standards-2

2-jadval ma’lumotlari 2025-yilda hududlar o‘rtasida aholi jon boshiga umumiy daromadlar bo‘yicha sezilarli tafovut mavjudligini ko‘rsatadi. Eng yuqori ko‘rsatkich Toshkent shahrida 73,9 mln so‘mni tashkil etib, respublika o‘rtacha darajasidan 2,47 baravar yuqori bo‘lgan. Navoiy viloyatida 44,7 mln so‘m, Buxoro viloyatida esa 35,2 mln so‘m qayd etilgan.

Aksincha, Qoraqalpog‘iston Respublikasida aholi jon boshiga daromad 20,7 mln so‘mni tashkil etib, respublika o‘rtacha ko‘rsatkichining 69,0 foiziga teng bo‘lgan. Namangan, Jizzax va Qashqadaryo viloyatlarida ham mazkur ko‘rsatkich respublika o‘rtachasidan past shakllangan.

Ushbu tafovutlar hududlarning iqtisodiy salohiyati, bandlik va ish haqi darajasi, sanoat hamda xizmatlar sohasining rivojlanganlik darajasidagi farqlar bilan izohlanadi. Shu sababli nisbatan past daromadli hududlarda tadbirkorlikni rivojlantirish, yangi ish o‘rinlarini yaratish va investitsion faollikni oshirish hududiy daromadlar tafovutini kamaytirishning muhim yo‘nalishlari hisoblanadi.

Tadqiqot natijalari O‘zbekistonda 2010–2025-yillarda aholi jon boshiga umumiy daromadlar barqaror o‘sish tendensiyasiga ega bo‘lganini ko‘rsatdi. Shu bilan birga, hududlar kesimida daromadlar hajmida sezilarli tafovutlar mavjudligi aniqlandi. Xususan, 2025-yilda eng yuqori ko‘rsatkich Toshkent shahrida 73,9 mln so‘mni, eng past ko‘rsatkich Qoraqalpog‘iston Respublikasida 20,7 mln so‘mni tashkil etgan. Mazkur farqlar hududlarning iqtisodiy salohiyati, bandlik va ish haqi darajasi, sanoat hamda xizmatlar sohasining rivojlanish darajasidagi tafovutlar bilan bog‘liq. Tahlillar asosida hududlar o‘rtasidagi daromadlar tafovutini kamaytirish va aholi daromadlarini oshirish maqsadida quyidagi takliflar ishlab chiqildi:

1. nisbatan past daromadli hududlarda yuqori daromadli va barqaror ish o‘rinlarini yaratishga qaratilgan investitsiya loyihalarini kengaytirish;

2. kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni moliyaviy hamda institutsional qo‘llab-quvvatlash orqali aholining qo‘shimcha daromad manbalarini kengaytirish;

3. hududlarning iqtisodiy ixtisoslashuvidan kelib chiqib, sanoat, xizmat ko‘rsatish, savdo va boshqa istiqbolli tarmoqlarni rivojlantirish;

4. daromadi past hududlarda mehnat bozorini rivojlantirish va aholi bandligini oshirish orqali mehnat daromadlari ulushini ko‘paytirish;

5. hududlar bo‘yicha aholi daromadlari tafovutini muntazam monitoring qilish va natijalar asosida manzilli hududiy dasturlarni takomillashtirish.

Xulosa qilib aytganda, O‘zbekistonda aholi daromadlarining umumiy o‘sish tendensiyasi ijobiy bo‘lsa-da, hududlar o‘rtasidagi mavjud tafovutlarni qisqartirish dolzarb vazifa bo‘lib qolmoqda. Aholi daromadlarini oshirishda hududlarning iqtisodiy salohiyatidan samarali foydalanish, bandlikni kengaytirish, tadbirkorlikni rivojlantirish va investitsion faollikni oshirish muhim ahamiyatga ega.

Mazkur yo‘nalishlarni tizimli ravishda amalga oshirish hududlar o‘rtasidagi iqtisodiy nomutanosibliklarni kamaytirish hamda aholi turmush darajasini yaxshilashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Kuznets S. Economic Growth and Income Inequality // *The American Economic Review*. – 1955. – Vol. 45, No. 1. – P. 1–28.
2. Sen A. Development as Freedom. – New York: Oxford University Press, 1999.
3. Stiglitz J.E. The Price of Inequality: How Today’s Divided Society Endangers Our Future. – New York: W.W. Norton & Company, 2012.
4. O‘zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo‘mitasi**.** Aholi daromadlari bo‘yicha statistik ma’lumotlar. – Toshkent, 2025.
5. O‘zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo‘mitasi. O‘zbekiston Respublikasining ijtimoiy-iqtisodiy holati bo‘yicha statistik ma’lumotlar. – Toshkent, 2025.
6. World Bank. Uzbekistan: Country Economic Update. – Washington, D.C.: World Bank.
7. United Nations Development Programme (UNDP). Human Development Report. – New York: UNDP.

UDK: 338.48

O‘ZBEKISTONDA BARQAROR TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR VA INNOVATSION YONDASHUVLAR

ЦИФРОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ И ИННОВАЦИОННЫЕ ПОДХОДЫ В РАЗВИТИИ УСТОЙЧИВОГО ТУРИЗМА В УЗБЕКИСТАНЕ

DIGITAL TECHNOLOGIES AND INNOVATIVE APPROACHES IN DEVELOPING SUSTAINABLE TOURISM IN UZBEKISTAN

Nargiza Abduvaxidova Akbardjonovna
“Ipak yo‘li” turizm va madaniy meros xalqaro universiteti, PhD

Annotatsiya

Ushbu maqolada O‘zbekistonda barqaror turizmni rivojlantirishda raqamli texnologiyalar va innovatsion yondashuvlarning o‘rni ilmiy jihatdan tahlil qilingan. Tadqiqot davomida sun’iy intellekt, katta ma’lumotlar (Big Data), geografik axborot tizimlari (GIS), Internet of Things (IoT), virtual reallik va blokcheyn texnologiyalarining turizm sohasidagi qo‘llanilishi hamda ularning iqtisodiy, ekologik va ijtimoiy samaradorlikka ta’siri yoritilgan. Shuningdek, O‘zbekistonda turizmni raqamlashtirish jarayonida erishilgan natijalar, mavjud muammolar va istiqboldagi rivojlanish yo‘nalishlari tahlil qilinib, barqaror turizmni ta’minlash bo‘yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqilgan. Tadqiqot natijalari raqamli transformatsiya turizm xizmatlari sifatini oshirish, resurslardan oqilona foydalanish va mamlakatning xalqaro turizm bozoridagi raqobatbardoshligini kuchaytirishda muhim omil ekanligini ko‘rsatadi.

Kalit so‘zlar: barqaror turizm, raqamli texnologiyalar, innovatsiyalar, sun’iy intellekt, Big Data, GIS, IoT, blokcheyn, virtual reallik, raqamli marketing, turizm infratuzilmasi, O‘zbekiston.

В данной статье научно анализируется роль цифровых технологий и инновационных подходов в развитии устойчивого туризма в Узбекистане. Исследование охватывает применение технологий искусственного интеллекта, больших данных (Большие данные), географических информационных систем (ГИС), Интернета вещей (IoT), виртуальной реальности и блокчейна в туристическом секторе и их влияние на экономическую, экологическую и социальную эффективность. Также проанализированы результаты,